

ЗАТВЕРДЖУЮ

Зав. відділу докторантури та аспірантури

Олександр ВОЛКОВ

_____ 2024 р.

**РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
«ТЕОРІЯ КОНКУРЕНТНОГО ПОЗИЦІОНУВАННЯ
ПІДПРИЄМСТВ МОРСЬКІЙ ГАЛУЗІ»**

Ступінь вищої освіти	доктор філософії
Галузь знань	07 Управління та адміністрування
Спеціальність	073 Менеджмент
Кафедра	«Економічної теорії та підприємництва на морському транспорті»

Одеса – 2024

Робоча програма навчальної дисципліни «Теорія конкурентного позиціонування підприємств морській галузі» розроблена відповідно до освітньої програми «Менеджмент морської галузі».

Розробник: Лілія МЕЗІНА, к.е.н., доцент

Робочу програму схвалено на засіданні кафедри економічної теорії та підприємництва на морському транспорті

Протокол від «26 » серпня 2024 р. № 1

Завідувач кафедри _____ Голубкова І.А.

Секретар кафедри _____ Яворська А.Ф.

Гарант ОНП _____ Сенько О.В.

1. Загальний опис навчальної дисципліни

Мета вивчення навчальної дисципліни. Основною метою викладання дисципліни «Теорія конкурентного позиціонування підприємств морській галузі» є формування у майбутніх докторів економіки з філософії системи спеціальних знань і практичних навичок до впровадження інноваційних технологій в морської галузі для забезпечення сталого та конкурентного розвитку морських транспортних підприємств.

Дана дисципліна включає в себе ознайомлення здобувачів з інноваційними та цифровими технологіями в морської галузі; обґрунтування умов забезпечення конкурентної стійкості морських транспортних підприємств з урахуванням системи адаптації к зовнішньому середовищі; систематизація принципів конкурентної стійкості транспортних підприємств в структурі глобального ринку морської торгівлі; аналізу та обґрунтування вплив чинників економічної стійкості морської галузі та механізм їх планування, обґрунтування методів раціональних рішень для забезпечення конкурентного та сталого розвитку підприємств морського транспорту.

Програма курсу "Теорія конкурентного позиціонування підприємств морській галузі" сприяє засвоєнню універсальних і професійних компетенцій, що в свою чергу буде сприяти соціальній мобільності і успішності на ринку праці відповідно до міжнародних і національних вимог.

Мова навчання: українська

Статус дисципліни: вибіркова

Навчальна дисципліна забезпечує набуття перелічених нижче компетентностей та досягнення програмних результатів навчання.

Загальні компетентності:

- ЗК01 Здатність виявляти, ставити та вирішувати проблеми;
- ЗК03 Здатність працювати в міжнародному контексті.

Спеціальні (фахові, предметні) компетентності:

- СК01 Здатність виконувати оригінальні дослідження, досягати наукових результатів, які створюють нові знання у менеджменті і дотичних до нього міждисциплінарних напрямках.
- СК05 Здатність до організації та проведення інноваційних комплексних проектів, включаючи власні оригінальні дослідження, які дають можливість переосмислити наявне та створити нове цілісне знання та/або професійну практику в менеджменті морської галузі.
- СК06 Здатність ідентифікувати, формулювати та/або вирішувати наукові або практичні проблеми в менеджменті морської галузі.
- СК07 Соціальна відповідальність за результати стратегічних рішень в менеджменті морської галузі.

Програмні результати навчання:

- РН01 Застосовувати сучасні інструменти і технології пошуку, оброблення та аналізу інформації, зокрема, статистичні методи аналізу даних великого обсягу та/або складної структури, спеціалізовані бази даних та інформаційні системи.
- РН06 Планувати і виконувати наукові і прикладні дослідження з менеджменту та дотичних міждисциплінарних напрямів з використанням сучасних інструментів, критично аналізувати результати власних досліджень і результати інших дослідників у контексті усього комплексу сучасних знань щодо досліджуваної проблеми; складати пропозиції щодо фінансування досліджень та/або проєктів.
- РН07 Здійснювати апробацію та впровадження результатів власних досліджень у сфері менеджменту.
- РН10 Демонструвати навички розв'язання системних проблем ефективного розвитку морської галузі за обмеженнями стійкого нарощування виробничого потенціалу на національному та підприємницькому рівнях.
- РН11 Здійснювати аналіз деталізованих, інноваційних, новітніх досліджень у сфері морської галузі. Діяти на основі знання, розуміння та уміння прогнозувати наслідки рішень в менеджменті морської галузі.

Кількість кредитів *ЄKTC 5 кредити*

Форма підсумкового контролю *екзамен*

2. Заплановані результати навчання за навчальною дисципліною

Успішне завершення програми навчальної дисципліни «Теорія конкурентного позиціонування підприємств морській галузі» передбачає здобуття здобувачем наступних результатів навчання за навчальною дисципліною:

Знання:

- інноваційних технологій, що впливають на конкурентну стійкість морської індустрії та методологічні основи забезпечення конкурентного позиціонування підприємств морської галузі;
- механізму прийняття раціональних управлінських рішень, який стосується забезпечення функціональної та конкурентної стійкості підприємств морської галузі;
- алгоритму складання пропозиції щодо фінансування досліджень інвестиційних проєктів для забезпечення підвищення конкурентоспроможності підприємств морської галузі.

Уміння:

- ефективно розв'язувати системні проблеми конкурентного розвитку підприємств морській галузі;
- критично аналізувати результати власних досліджень щодо забезпечення конкурентоспроможності підприємств морській галузі і результати інших дослідників;

- оцінка факторів ризику та впливу невизначеності позиціонування підприємств морській галузі та розробляти механізм протидії;
- навички робити висновки та рекомендації щодо підвищення конкурентоспроможності підприємств морській галузі.

Комунікація:

- використання академічної української та іноземної мови у діяльності підприємств морській галузі;
- вільне спілкування з питань, які стосуються забезпечення конкурентоспроможності підприємств морській галузі.

Відповідальність і автономія:

- здатність до безперервного саморозвитку та самовдосконалення в морській галузі з питань конкурентного позиціонування підприємств в структурі ринку морської торгівлі;
- застосовувати інноваційні інструменти, сучасні технології пошуку інформації які стосуються предмета дослідження, аналіз та обґрунтування отриманої інформації;
- послідовна відданість розвитку нових ідей та власних рекомендації щодо забезпечення конкурентного позиціонування та підвищення конкурентної стійкості підприємств морської галузі;
- високий ступінь самостійності та академічної доброчесності в обґрунтовуванні умов конкурентного позиціонування підприємств морській галузі в структурі глобального ринку морської торгівлі.

3. Програма, структура (тематичний план) навчальної дисципліни

Назви розділів і тем	Навчальне навантаження (години)		
	Кількість аудиторних * годин	Лекції	Практичні (семінарські)
Тема 1 Параметричні особливості та чинники забезпечення конкурентного позиціонування підприємств морській галузі	6	2	4
Тема 2 Інвестиційне регулювання в системі підприємств морській галузі	6	2	4
Тема 3. Критеріальне забезпечення підприємницької ефективності транспортних систем	6	2	4
Тема 4. Умови поліпшення інвестиційних можливостей забезпечення конкурентного позиціонування підприємств морській галузі та складання пропозиції щодо фінансування інвестиційних проектів.	6	2	4
Тема 5. Моделі формування результатів конкурентного позиціонування підприємств морській галузі на фрахтовому ринку	8	4	4
Тема 6. Управління ресурсами та результатами підприємств морській галузі	8	4	4
Тема 7. Сучасні аспекти контейнеризації в глобальному ринку транспортних послуг	4	4	
Тема 8. Інституціональні перетворення в морській транспортній галузі України	4	4	
Тема 9. Макро і мікро фактори формування конкурентної стійкості портової галузі	4	2	2
Тема 10. Оцінка збалансованого стану підприємств морського транспорту	6	4	2
Тема 11. Управлінські рішення в системі конкурентного позиціонування підприємств морській галузі.	4	2	2
Разом	62	32	30
Всього аудиторних годин	62	32	30
Самостійна робота (години)	88		
Загальний обсяг годин навчальної дисципліни	150		

4. Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми
1.	Оцінювання параметричних особливостей конкурентного позиціонування підприємств в морській галузі за допомогою використання сучасних інструментів і технології пошуку, оброблення та аналізу інформації, спеціалізовані бази даних та інформаційні системи.
2	Оцінка умов функціонування підприємств морській галузі
3.	Стратегічні аспекти забезпечення конкурентоспроможності підприємств морській галузі та аналіз проблем конкурентного розвитку морської галузі за обмеженнями стійкого нарощування виробничого потенціалу на національному та підприємницькому рівнях.
4	Аналіз та обґрунтування показників результативності роботи підприємств морській галузі аналізованого ренджу морської торгівлі
5	Проблеми розвитку та можливі результати рішення для підприємств морській галузі (на базі аналізованого ренджу морської торгівлі)
6.	Оцінка ефективності реалізації інвестиційних проектів які забезпечують підвищення конкурентоспроможності та прогнозування наслідків рішень в менеджменті морської галузі.
7	Тема: Оцінка ефективності інвестиційних проектів підприємств морській галузі за допомогою індексу прибутковості інвестицій та обґрунтування отриманих результатів. Аналіз наслідків прийняття управлінських рішень.
8	Тема: Оцінка ефективності інвестиційних проектів підприємств морській галузі за допомогою дисконтованого періоду окупності та обґрунтування отриманих результатів. Аналіз наслідків прийняття управлінських рішень в морській галузі.
9	Оцінка ризику позиціонування підприємств морської галузі та обґрунтування і впровадження результатів власних досліджень у сфері менеджменту.

5. Завдання для самостійної роботи

Самостійна робота призначена для поглиблення, розширення і закріплення теоретичних знань, отриманих на лекціях. Вона допомагає набути навички самостійної роботи з довідковою, навчальною і науковою літературою, державними і галузевими стандартами; підвищити якість самостійної проробки здобувача навчальної інформації шляхом її конкретизації і цілеспрямованості.

Види самостійної роботи:

1. Робота по опрацюванню лекційного курсу.
2. Робота по вивченню окремих розділів курсу, не висловлюваних при читанні лекцій (що задаються викладачем).
3. Виконання практичних розрахунків, заданих викладачем.

Перелік тем, винесених на самостійне вивчення:

1. Принципи оцінки конкурентного позиціонування підприємств морської галузі в Україні по критеріям економічної безпеки
2. Стратегічні аспекти управління адекватним станом портів України відносно параметрів ринку транспортних послуг
3. Ефективність стійкої життєзабезпеченості портової інфраструктури України
4. Інвестиційна привабливість транспортної інфраструктури в морській галузі
5. Основні фактори формування та тенденції розвитку підприємств морської галузі
6. Стратегічне значення підприємств морської галузі України
7. Умови та напрямки ефективного розвитку морської транспортної інфраструктури
8. Альтернативність прийняття інвестиційних рішень з урахуванням умов адаптації морської галузі к новим умовам функціонування
9. Параметричні особливості формування морської галузі України
10. Розширення участі підприємств морського транспорту в інтеграційних процесах
11. Фактори сталого розвитку підприємств морського транспорту України в структурі ринка морської торгівлі
12. Оцінка стану виробничого потенціалу підприємств морської галузі
13. Оцінка ефективності інвестиційних рішень в морській галузі
14. Критерії збалансованого розвитку морської індустрії України
15. Економічні ризики в безпечній роботі підсистем морської транспортної індустрії

6. Методи контролю

Здобувачі опановують зміст навчальної дисципліни у наступних видах навчальної роботи: опрацювання лекційних матеріалів, підготовка до практичних занять, надання відповідей на тести з здобувач: усної відповіді на питання лекційного курсу; розв'язання завдань та економічне обґрунтування отриманих результатів та рекомендації щодо ефективного та конкурентного позиціонування підприємств морської галузі, вправ, виконання певних розрахунків; виступ на практичних з рефератом, в дискусії.

Підсумковий контроль проводиться для оцінювання якості засвоєння навчального матеріалу дисципліни з урахуванням результатів поточного контролю. Форма підсумкового контролю: *екзамен*.

Методи демонстрації здобутих результатів навчання

№ п/п	Результати навчання	Методи демонстрації
1	вміти застосовувати сучасні інструменти, технології пошуку інформації що до конкурентного позиціонування підприємств морського транспорту, вміти аналізувати та обґрунтовувати параметричні особливості та чинники забезпечення конкурентного позиціонування морській галузі	Усна відповідь на питання лекційного курсу, виступ на практичних заняттях з аналітичним оглядом, в дискусії
2	вміти систематизувати чинники, що впливають на конкурентну стійкість морській індустрії	Усна відповідь на питання лекційного курсу, виступ на практичних заняттях з аналітичним оглядом, в дискусії
3	вміти прийняти раціональні управлінські рішення, щодо забезпечення ефективності реалізації інвестиційних проєктів, які спрямовані на підвищення конкурентоспроможності підприємств морській галузі	Усна відповідь на питання лекційного курсу, виступ на практичних заняттях з аналітичним оглядом, в дискусії
4	вміти розраховувати, обґрунтовувати, аналізувати та робити власні рекомендації щодо забезпечення конкурентного позиціонування та підвищення конкурентної стійкості підприємств морській галузі	Розрахунки, усна відповідь та економічне обґрунтування пропозицій, участь у дискусії
5	вміти враховувати фактори ризику та вплив невизначеності позиціонування підприємств морській галузі та розробляти механізм протидії	Розрахунки, усна відповідь та економічне обґрунтування пропозицій, участь у дискусії
6	вміти прогнозувати ефективні умови конкурентного позиціонування підприємств морській галузі в структурі глобального ринка морської торгівлі	Усна відповідь на питання лекційного курсу, виступ на практичних заняттях з аналітичним оглядом, в дискусії виконання певних розрахунків, розв'язання задач
7	вміти складати пропозиції щодо фінансування досліджень інвестиційних проєктів для забезпечення підвищення конкурентоспроможності підприємств морській галузі	Усна відповідь на питання лекційного курсу, виступ на практичних заняттях з аналітичним оглядом, участь в дискусії

7. Схема нарахування балів за навчальною дисципліною

Шкала оцінювання ВНЗ	Національна оцінка	Критерії оцінювання
A	відмінно	Здобувач проявляє особливі здатності, уміє самостійно добувати знання, без допомоги викладача знаходить і обробляє необхідну інформацію, уміє використовувати набуті знання й уміння для прийняття рішень у нестандартних ситуаціях, переконливо аргументує відповіді, самостійно розкриває власні дарування й похитості
B	дуже добре	Здобувач вільно володіє вивченим обсягом матеріалу, застосовує його на практиці, вільно вирішує вправи й завдання в стандартних ситуаціях, самостійно виправляє допущені помилки, кількість яких незначно
C	добре	Здобувач уміє зіставляти, узагальнювати, систематизувати інформацію під керівництвом викладача; у цілому самостійно застосовувати її на практиці; контролювати власну діяльність; виправляти помилки, серед яких є істотні, підбирати аргументи для підтвердження думок
D	задовільно	Здобувач відтворює значну частину теоретичного матеріалу, виявляє знання й розуміння основних положень; за допомогою викладача може аналізувати навчальний матеріал, виправляти помилки, серед яких значна кількість істотних
E	достатньо	Здобувач володіє навчальним матеріалом на рівні вище початкового, значну частину його відтворює на репродуктивному рівні
FX	не задовільно	Здобувач володіє матеріалом на рівні окремих фрагментів, що становлять незначну частину навчального матеріалу

8. Рекомендована література

1. Перспективи розвитку національної економіки України: теоритичні та практичні аспекти: колективна монографія / Кол. Авторів. Полтава: ПП «Астроя», 2023. 130 с. С. 75-84 <http://www.economics.in.ua/>
2. Національна економічна діяльність і міжнародні економічні відносини: сучасний стан та тенденції розвитку / Колективна монографія/, Полтава: Центр фінансово-економічних досліджень. 2020. 251с.
3. Pchenko, S. V., Mezina, L. V., Mashkantseva, S. O. Parfmetric features and criteria of the development of the market for linear transportation. // Financial and credit activity problems of theory and practice. 2019. V. 4, № 31
4. Mezina L.V. Features of marine and river port infrastructure functioning in the system of adaptation to external positioning conditions. Економічні інновації: зб. наук. праць. Одеса: ППРЕД НАН України, 2022. Випуск 4 (85), том 24 С. 123-131
5. Mezina L.V. Regional conditions of positioning of stevedoring business in Ukraine. *Збірник наукових праць «Економічні інновації»*. Одеса: ППРЕД НАН України, 2021. Випуск 2 (79), том 23, Р. 130-140.

6. Міжнародні економічні відносини та національна економічна діяльність: сучасний стан, проблеми та тенденції розвитку: колективна монографія / кол. авторів. Полтава: ПП «Астроя», 2021. 147 с
7. Prymachova N., Kolegaev I., Mezina L. Integration strategies for sustainable positioning of shipping companies in the maritime trade market system. Business & Economics. 2023 by **Web of Science** DOI: <https://www.webofscience.com/wos/woscc/full-record/WOS:001030420200006>
8. Mezina L.V. *DEVELOPING THE EXPORT POTENTIAL OF PORT INFRASTRUCTURE IN THE FACE OF UNCERTAIN POSITIONING*. Економічні інновації: зб. наук. праць. Одеса: ІПРЕД НАН України, 2024. Випуск 1 (90), том 26 С. 130-139. URL: <https://ei-journal.com/index.php/journal/issue/view/25>

9. Інформаційні ресурси в Інтернеті

1. Review of Maritime Transport (Series). URL: [http://unctad.org/en/Pages/Publications/Review-of-Maritime-Transport-\(Series\).aspx](http://unctad.org/en/Pages/Publications/Review-of-Maritime-Transport-(Series).aspx).
2. The Least Developed Countries Report / Report by the UNCTAD secretariat. New York, Geneva: UNCTAD, P. 89. URL: <http://unctad.org/tnc>
3. Trade and Development Report 2023 / Report by the UNCTAD secretariat. – New York, Geneva: UNCTAD, 2023. P. 159. URL: <http://unctad.org/tnc>
4. World investment report / Report by the UNCTAD secretariat. – New York, Geneva: UNCTAD, 2023. P. 247. URL: <http://unctad.org/tnc>
5. Technology and Innovation Report 2023/ Report by the UNCTAD secretariat. – New York, Geneva: UNCTAD, 2023. P. 141. URL: <http://unctad.org/tnc>
6. Офіційний сайт Міністерство інфраструктури України. URL: <https://mtu.gov.ua/>
7. Офіційний сайт державної статистики України. URL: www.ukrstat.gov.ua
8. Офіційний сайт «Законодавча база України». URL: www.rada.gov.ua
- Національна бібліотека України ім. Вернадського. URL: <http://www.nbuv.gov.ua/node/901>
2. Освіта.ua. Менеджмент. URL: <https://osvita.ua/vnz/reports/management/>
3. Центр фінансово-економічних наукових досліджень. Бібліотека. URL: http://www.economics.in.ua/p/blog-page_45.html
4. Навчальні матеріали он-лайн. URL: <https://pidru4niki.com/menedzhment/>; <https://pidru4niki.com/ekonomika/>
5. TRADING ECONOMICS. URL: <https://tradingeconomics.com>
6. Офіційний сайт державної служби статистики України. URL: <http://ukrstat.gov.ua>
7. Офіційний сайт департаменту статистики Організації Об'єднаних Націй. URL: <http://unstats.un.org/unsd/default.htm>
8. Центр транспортних стратегій. URL: <http://cfts.org.ua/analitics>
9. Офіційний сайт Міністерства економічного розвитку та торгівлі України. URL: <http://me.kmu.gov.ua>
10. Офіційний сайт Національного банку України. URL: <http://www.bank.gov.ua>
11. Офіційний сайт Світового банку. URL: <http://web.worldbank.org>
12. Офіційний сайт Світового економічного форуму. URL: <http://www.weforum.org>

13. Офіційний сайт Статкомітету СНД. URL: <http://www.cisstat.com>
14. Офіційний сайт Фонду миру. URL: <http://www.fundforpeace.org/global>
15. Асоціація Українських Банків. URL: <http://aub.org.ua>
16. Світовий ринок фрахту. URL: <http://www.apk-inform.com/ru/exclusive/topic/> .
17. Офіційний сайт Балтійської фрахтової біржі. URL: <http://www.balticexchange.com/>
18. Офіційний сайт журналу "Порти України". URL: <http://portsukraine.com/>

10. Зміни та доповнення до робочої програми навчальної дисципліни

.....

.....

.....